

Grafologi vid rekrytering – hokus pokus eller sanningsserum?

”Tyvärr måste vi tacka nej, vi gillar inte din handstil”

En liten, ofta entusiastisk, skara svenska företag använder idag grafologi som ett verktyg för att hitta rätt när man rekryterar. Men trots den förtjusning metoden väcker hos de få praktikanterna har grafologin svårt att bli rumsren i Sverige. Och i akademiska kretsar är motviljan kompakt.

Hur mycket avslöjar vi om oss själva så fort vi greppar en penna och skriver några rader? Inte mer än vad du kan utläsa ur ett horoskop, menar de kallsinniga. En hel del, hävdar de grafologi-bitna.

Tanken att handstilen i någon omfattning återspeglar våra karaktärsdrag är väl kanske inte så långsökt. Den utåtriktade skriver yvigt medan den tillbakadragne är mer sparsam med utrymme, den viljestarke och energiske trycker hårt på papperet medan mer undfallande lämnar färre avtryck. Listan över enkla tumregler kan göras längre.

Men för den som tar grafologi på allvar förslår inte så trubbiga analysverktyg. Breda marginaler, exempelvis, har en helt annan innebörd om de förekommer upptill och inte nedtill (breda marginaler upptill tolkas som ”respekt för överheten, beskedlig, återhållsam, underdanig”). Förekommer de nedtill indikerar de ”distans och taktkänsla, högmod och överlägsenhetskänsla”. Nyansrikedom i grafologiska utlåtanden kan därför vara påfallande.

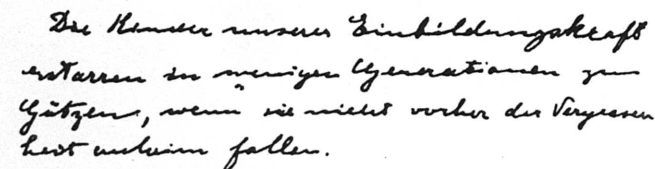
Sannolikt har grafologin sysselsatt psykologiskt intresserade allt sedan skrivkonstens tillblivelse.

”Det har nog alltid funnits ett lekmanintresse för det”, säger Christer Sandahl, psykolog och delägare i Sandahl Partners, som hjälper företag med rekrytering, bland annat med hjälp av grafologi.

Men går det att på ett systematiskt sätt uttala sig om en persons karaktäristika med utgångspunkt från vederbörandes handstil?

150 doktorsavhandlingar

Ute i Europa, bland annat i Tyskland, Schweiz, Österrike och Frankrike, har denna fråga länge besvarats jakande. På tyska har det under åren författats mer än 150 doktorsavhandlingar inom grafologi. Ämnets vetenskapliga status är etablerad.

St Einstein 1918 20.

Albert Einstein: Är Napoleons handstil en försande skummande älv, så är Einsteins en portande, sipprande bäck. Deras totalt olika försättningar när det gäller vitalkraft avspeglas i skriften precis som den avspeglade sig i deras apparation, kroppsspråk och allt vad de företog sig. Einsteins krafter på det vitala området var inte så stora, de skulle helt enkelt inte räckta till för en exponerad ledarbefattning, ändå fick han ofrivilligt ett slag av ledande position. En starkt inåtvänd tendens gör att ställen ibland nästan försvinner in i sig själv, och Einstein kunde många gånger vara glömsk om omvärlden. Det finns en anekdot om honom: Hans sekreterare, väl medveten om hans tänkspridhet, kom en gång till honom med årets tentamensprov i kärnfysik i handen och undrade försiktigt: ”Har professorn lagt märke till att det är samma prov som förra året? Einstein log mot henne och svarade: ”Jag vet, men jag har ändrat svaren”.

(Analys: Stellan Oscarson)

Denna tendens har spritt sig till näringslivet i dessa länder där grafologin har varit och alltjämt är ett mycket spritt redskap för att hitta rätt vid rekrytering, ofta på managementnivå eller vid rekrytering av försäljare, jobb där vissa karaktärsdrag är synnerligen önskvärda. (Inåtvända försäljare är ju sällan ett önskemål från företagets sida).

”I Frankrike skrivs ansökningar ofta för hand just därför att man vet att företag tittar på handstilen när man gör sina bedömningar”, berättar Christer Sandahl.

I Sverige är det annorlunda. Intresset för grafologin inom den akademiska världen är minst sagt ljumt.

Massivt avståndstagande

”Det har varit ett massivt avståndstagande mycket beroende på ökunskap”, menar Christer Sandahl.

”Jag tror inte att jag har hört talas om grafologi i något akademiskt sammanhang under de senaste 10-15 åren”, säger Bo Ekehammar, professor i psykologi vid Uppsala Universitet.

Den första svenska doktorsavhandlingen i ämnet låter fortfarande vänta på sig, och någon utbildning erbjuds överhuvudtaget inte.

En anledning till det svala akademiska intresset kan, enligt Ekehammar, vara att den svenska forskningen är starkt påverkad av den amerikanska, och i USA har grafologin aldrig blivit erkänd.

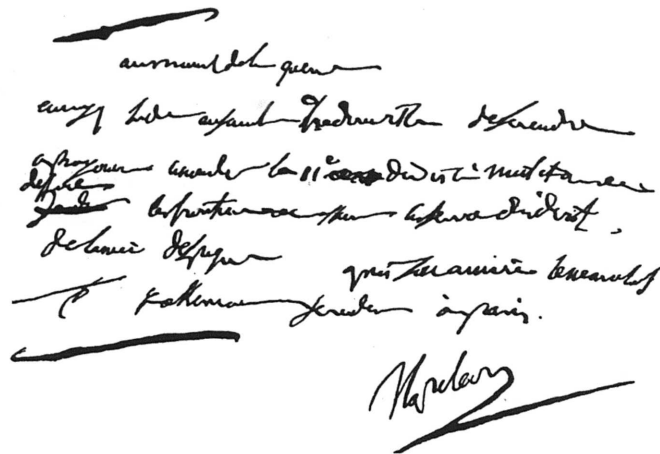
”Det kan vara fördomar som lever kvar”, menar Henry Montgomery, professor i kognitiv psykologi vid Stockholms Universitet.

Grafologi som begrepp har blivit så belastat att det ofta ersätts med uttrycket skriftpsykologi av dem som tar det seriöst. En av de få svenskar som har formell grafolog-kompetens är Stellan Oscarson. Hans företag, Extensia Personbedömning, hjälper företag vid rekrytering genom att genomföra grafologiska analyser av aspiranterna.

”Grafologi är ett direkt uttryck för psykets dynamik”, menar Stellan Oscarson.

”En skicklig grafolog kan få fram vital information om en person på de flesta områden.”

Att lära sig att ”läsa” en handstil på riktigt är tidsödande. Formell kompetens kräver fyra års utbildning, utbildning som alltså inte erbjuds i Sverige.

Napoleon Bonaparte: Ögat möts av en sjudande, intensiv rörelse, som fräser över papperet likt en oregerlig lavaström. Man ser hur den otåligt forcerar fram som för att förgäves försöka hålla jämna steg med tankarna bakom. En ledare måste ha engagemang, men detta är mer än engagemang. Detta är den lidelsefulla passionens uttryck. Det finns frenesi i skriftförelsen, men inte den entorigheten som kännetecknar fanatikern. Det är knappast förvånande att Napoleone grepp sig an sina uppgifter med pulserande, nästan manisk aktivitet och med en enorm arbetskapacitet.

Napoleons handstil har en stark, dramatisk och suggestiv påverkanskraft, som är nära nog diabolisk till sin natur. Denna påverkanskraft och förmåga att göra intryck på människor, var en avgörande faktor i hans ledarskap...

Bokstavsgestaltningen visar prov på en stark och egensinnig kreativitet, som i sitt våldsamma uttryck bär krigarens signum... Instinktssäkerheten, som understrykes av de aggressiva expansiva dragen i skriften, var ytterliggare en stark offensiv ledarkvalitet. Varje gång skriften drar ihop sig är det bara för att samla sig för ett nytt anfäll.

(Analys: Stellan Oscarson)

”Det är som att lära sig ett nytt språk”, säger Stellan Oscarson som är utbildad enligt normerna för den europeiska sammanslutningen Europäische gesellschaft für schriftpsychologie.

En av Extensias kunder är Tetra Pak International. Där används grafologi-testet vid rekryteringen till management trainee-programmet. Och man är mycket belåten över utfallet:

Ger en framtidspåskådning

”Stellan ger en framtidspåskådning som det inte är så lätt för oss att hitta”, menar Bengt Holmkvist, personaldirektör på Tetra Pak International.

PLM är ett annat företag som regelbundet använder sig av Extensias tjänster:

”En rekryteringsprocess är som att lägga ett stort pussel, och grafologi kan vara en viktig pusselbit”, säger personaldirektör Paul Histrup på PLM.

”Jag brukar be dem titta på vilja, initiativ, ödmöde; sådant som kan vara svårt att få fram på något annat sätt.”

Histrup betonar samtidigt att grafologin aldrig kan vara något annat än ett komplement: ”Den väger kanske 10-15 procent i det totala beslutsunderlaget”.

Men de allra är flesta är mer skeptiska:

”Jag tar det med en hel del nypa salt. Det är som att läsa horoskop”, säger Cecilia Walman som jobbar med personalfrågor på Ericsson.

Höjer på ögonbrynen

”De flesta höjer på ögonbrynen när vi berättar att vi bland annat använder oss av grafologi”, säger Christer Sandahl.

På Sandahl Partners ingår två grafologi som ett delmoment för personbedömningar. Bland företagets kunder märks banker, försäkringsbolag och flera de-

partement. Bara undantagsvis undanber sig kunderna den grafologiska metoden.

”Men det är ingenting mystiskt med grafologi. Det är väldigt enkel psykologi som ligger bakom”, betonar Sandahl, som är självklard grafolog.

Men, menar Sandahl, kvalitén och värdet av en grafologisk analys hänger till syvende och sist på skickligheten hos grafologen:

”Det är som med snickare. De kan ha hur fina verktyg som helst; utan yrkeskunskap och skicklighet räcker de inte långt.”

Vad händer då om grafologi-testet ger signaler som inte överensstämmer med övriga testresultat?

”Då får vi göra en sammanvägd bedömning, försöka skaffa oss ett helhetsintryck”, menar Sandahl.

Drabbats av övermod

I sin bok ”Anställning pågår” berättar Torsten Lundberg om hur han i ett sammanhang stötte på en VD som ”helt klart drabbats av övermod, vilket också ledde till att han efter ett par år avskedades”. Lundberg skickade sedermera ett handskrivet brev från sigde VD till Stellan Oscarson. Utlåtandet blev:

”Han behöver någon som kan sätta gränser för honom. Inte minst därför att om man lägger ihop hållningslöshet, skiftande värdenormer, hybris, självhänförelse, kreativitet och förmågan att duperas så måste man bedöma honom som mycket riskabel i en totalansvarsbefattning”.

En hård dom, onekligen. För den som inte vill greppa en penna och blotta sitt inre hälsas säkert dataöldern med glädje. Vi kan alla göra oss till laserskrivarens anonyma hägn.